

فصلنامه تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین الملل (علمی - پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی)

سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

صفحات: ۱۲۱ - ۱۴۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۱۰؛ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۰۲/۰۳

بررسی و کاربرد مسایل داوری در حل اختلافات بانکی بین المللی (با تاکید بر مراکز داوری تجاری بین المللی)

افسانه ساری^۱، محمود باقری^{*}، دکتر علیرضا رجب زاده اصطهباناتی^۳

چکیده

امنیت حقوقی اولین دغدغه و نگرانی در مورد قراردادهای بانکداری و بیمه در خصوص اختلافات موجود در این زمینه می باشد. لذا بانکها و موسسات مختلف درصدد راهکار حقوقی مناسب در جهت رفع اختلافات در قراردادهای و به تبع آن امنیت حقوقی در جهت حمایت و حفاظت از منافع خود می باشند. از این رو مقاله حاضر که در صدد تطبیق و کاربرد مسایل داوری در حل اختلافات بانکی بین المللی (با تاکید بر مراکز داوری تجاری بین المللی) است پس از بسط فضای مفهومی موضوع تحقیق، مسئله داوری و قوانین مربوط به آن را مورد بررسی قرار خواهد داد. مطابق با مستندات موضوعی ارائه شده در این مقاله، روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات در این مقاله، کتابخانه ای می باشد. یافته های این مطالعه، حاکی از آن است که، **اولا**؛ بانکها در حل اختلافات خود با مشتریان و یا با دیگر بانکها در گذشته بطور سنتی از طریق سیستم های قضایی مختلف حل و فصل استفاده می نمودند اما در حال حاضر در بین بسیاری از کشورها کم و بیش به جای مراجعه به سیستم قضایی، توسل به دیگر روش های حل و فصل اختلافات بخصوص داوری مرسوم گردیده است، **ثانیا**؛ با توجه به امتیازات متعددی که برای اسلوب داوری برشمرده شده، بانکها در مناطق مختلف جهان به نحوی از ارجاع اختلافات خود به داوری استقبال نموده و در قراردادهای خود با مشتریان، از روش داوری استفاده می نمایند و برای حل و فصل اختلافات اقدام به درج شرط داوری می کنند.

واژگان کلیدی: داوری، بانکی، قراردادها، بین الملل، تجارت، مراکز داوری تجاری

*دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی

***استادیار دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) mahmood31@hotmail.com

***استادیار دانشگاه رجاء

مقدمه

در حال حاضر فعالان بین‌المللی در زمینه داوری تجاری بین‌المللی معتقدند که روش‌های سنتی داوری با حجم وسیع اختلافات تجاری بین‌المللی تطابق ندارد لذا در صدد استفاده از نهاد دیگری که توان کافی برای حل و فصل مخاصمات بازرگانی نوین را داشته باشد می‌باشند. لذا کم‌کم و با گذشت زمان و پیشرفت حقوقی در موضوع داوری در قراردادهای بانکی بدهی‌های خارجی و نیز وام‌های بخش عمومی منجر به رجحان و پذیرش داوری از سوی بانک‌ها شده است. از این رو هدف این مقاله بررسی و تطبیق کاربرد مسایل داوری در حل اختلافات بانکی بین‌المللی (با تاکید بر مراکز داوری تجاری بین‌المللی) می‌باشد لذا در این زمینه می‌توان به تحقیقات صورت گرفته در راستای این مقاله اشاره نمود. عشق پور و اکبرپور (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان: «جایگاه دادرسی الکترونیکی در حقوق ایران» به بررسی چگونگی دادرسی به عنوان یکی از مهمترین مسائل در نهاد قضایی می‌پردازد. نگارنده هدف پژوهش خود را بررسی دادگستری الکترونیک در نهاد قضایی قرار داده است؛ محمد حسن زارعی و حامد هوشیاران (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان: «مبانی حقوقی تجارت الکترونیک» به بررسی تأثیر اینترنت در تمام سطوح پرداخته، و به تحولات اینترنت از جنبه‌های مختلف از جمله در تجارت بین‌الملل توجه نموده است؛ رحیمی و میخچی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان: «مروری کوتاه به اصالت اسناد و ادله الکترونیک در نظام حقوقی ایران» به بررسی اهمیت گسترش فناوری پرداخته و معتقدند که با گسترش حوزه فناوری اطلاعات در تمام ابعاد زندگی بشر حوزه‌های مختلفی از جمله نظام حقوقی تحت تأثیر فناوری‌های نوین اطلاعاتی ارتباطاتی قرار گرفته، به طوری که داده پیام‌ها از این پس می‌توانند به موجب مقررات فصل دوم قانون تجارت الکترونیک ارزش اثباتی یافته و به عنوان ادله اثبات در محاکم و ادارات دولتی پذیرفته شوند؛ نوشادی و باقری (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان: «چالش‌های تعیین صلاحیت قضایی و قانونی حاکم بر قراردادهای الکترونیکی بین‌المللی» به این موضوع اشاره دارند که استفاده از فناوری اطلاعات در امر تجارت منجر به چالش در قواعد تعیین صلاحیت قضایی و قانونی حاکم شده است چرا که؛ این قواعد با پیش فرض مکان و مرز بر مبنای اصل تقریب فیزیکی وضع گردیده‌اند؛ محسنی و رضایی نژاد (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان: «دادگستری و پیشرفت

فناوری اطلاعات و ارتباطات» به بررسی سامانه‌ی مدیریت پرونده‌های قضایی با هدف تسریع در دادرسی و افزایش کارایی آن در راستای تحلیل‌های اقتصادی دادرسی و ارزشیابی و بررسی کارآمدی آن به عنوان نوعی منطق نتیجه مدار در بسیاری از کشورهای و از جمله کشور ما مورد پذیرش قرار گرفته است در ادامه دو مفهوم تشریفات زدایی مادی و حقوقی را مطرح نموده که هدف نوع دوم استفاده از ابزارهای نرم به جای وسایل سخت در دادگستری به منظور ارتقاء کارآمدی ابزارهای مورد استفاده است لذا آنچه ضرورت و نوآوری این مقاله را نشان می‌دهد این است که، امروزه اکثر روابط حقوقی تجاری که در زمینه بین‌المللی فعالیت می‌کنند متضمن موافقتنامه داوری می‌باشند که در بردارنده تعهد طرفین رابطه حقوقی مبنی بر ارجاع اختلاف به داوری می‌باشد. قراردادهای داوری که پس از بروز اختلاف بین طرفین قرارداد اصلی ایجاد می‌شوند و یا قبل از بروز اختلاف به عنوان پیش شرط داوری لحاظ می‌گردند، مقوله بسیار مهمی هستند که دقیق در تنظیم آن از بروز مشکلات و موانع آتی جلوگیری می‌کند از سوی دیگر نیز تاکنون تحقیقی جامع و منسجمی در زمینه حل اختلافات بانکی صورت نپذیرفته و با توجه به اهمیت بانک‌ها در حقوق اقتصادی دنیای و همین طور عدم اطلاع نسبی از وضعیت حقوقی دیگر کشورها در این زمینه، بدیهی است این مقاله در جمیع جهات آن بدیع می‌باشد. لذا سوال این مقاله این است که تطبیق و کاربرد مسایل داوری در حل اختلافات بانکی بین‌المللی چگونه است؟

تعریف داوری و داوری تجاری بین‌المللی

در دنیای امروز داوری شیوه‌ای پرتطرفدار برای حل و فصل اختلافات به شمار می‌آید. دلیل اینکه به داوری در اختلافات بین‌المللی در مقایسه با دعاوی داخلی بیشتر توجه می‌شود اساس و بنیان قراردادی آن است که با طبع دعاوی تجاری بین‌المللی بیشتر هماهنگ است. در واقع داوری در تجارت بین‌المللی برخلاف حقوق داخلی، روش عادی و غالب حل و فصل اختلافات به حساب می‌آید. داوری را می‌توان شناخته شده‌ترین روش جایگزین برای رسیدگی دادگاه دانست. داوری رویه‌ای است که در آن طرفین با توافق یکدیگر اختلاف خود را نزد یک یا چند داور طرح می‌کنند تا رای

۱۲۴ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

الزام‌آوری صادر شود. با انتخاب این رویه طرفین یک راه‌حل خصوصی را به جای رفتن به دادگاه برای حل و فصل اختلاف خود برمی‌گزینند. از داوری تعاریف مختلف به عمل آمده است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم: "داوری عبارت است از حل و فصل اختلافات بین طرفین در خارج از دادگاه به وسیله شخص یا اشخاصی که طرفین یا ثالث آن‌ها را در این جهت انتخاب نموده باشند." (شمس ۱۳۸۶: ۵۰۲) تعریف داوری تجاری بین‌المللی نیز از اصل داوری جدا نیست. در واقع منظور از اینگونه داوری، حل و فصل اختلافات بین تاجران در عرصه بین‌المللی از طریق مقررات داوری تجاری بین‌المللی مربوط است.

جایگاه و مبانی حقوقی داوری و مقایسه آن با رسیدگی قضایی

تشبث به داوری تجارت بین‌المللی به جهات زیر در دوران اخیر واجد اهمیت فوق العاده‌ای گردیده است. رای داور موجب قطع روابط تجاری نمی‌شود و داوران دارای تخصص بوده و با آزادی بیشتر و براساس عدل و انصاف رسیدگی می‌کنند. (نصیری، ۱۳۹۵: ۱۶۵) اسلوب داوری بین‌المللی به عنوان روش جایگزین رسیدگی قضایی به ویژه در دعوی تجاری به اهداف خود از نظر حقوقی نزدیک شده است. به طوری که امروزه فرآیندی خود فرمان، خود سامان، و خود بسنده را تشکیل می‌دهد. (محبی، ۱۳۹۵) داوری دارای تشریفات و هزینه کمتر، سریعتر و مشکلات تعیین مرجع صالح را ندارد. داوری و دادخواهی طی پنج دهه گذشته به لحاظ انتخاب مناسب‌ترین روش حل و فصل منازعه در معاملات بین‌المللی رقیب هم بوده‌اند. به نظر می‌رسد که داوری تاریخ درازتری در مقایسه با دادخواهی دارد. پروفیسور درم روباک این مسئله را چنین بیان می‌کند:

دادخواهی در تاریخ جامعه انسانی مسئله‌ای نسبتاً مدرن می‌باشد و سابقه آن نمی‌تواند قبل از تشکیل حکومت باشد چرا که برای تشکیل دادگاهی که در آن بتوان دادخواهی کرد، شرط اولیه وجود دولت می‌باشد. دادخواهی و داوری دو شیوه‌ای بوده‌اند که سابقه آنها حداقل به قرن ۱۸ قبل از میلاد برمی‌گردد، هنگامی که تاجران آشوری از این دو روش در بین‌النهرین باستان استفاده می‌نمودند. اما داوری و میانجیگری باید قدیمی‌تر از آن باشد. جوامع قبل از تشکیل حکومت‌ها حتماً راهی بجز توسل به خشونت برای حل و فصل اختلافات خود داشته‌اند. به هر حال استفاده از داوری در تجارت و کسب و کار، فعالیت رایجی است. محبوبیت داوری در دنیای

تجاری بین‌المللی به صنعت مالی و بانکداری گسترش یافته است. به طور خاص، پس از بحران مالی در اواخر سال ۲۰۰۸، بانک‌ها و موسسات مالی به طور گسترده‌تری شروع به استفاده از داوری نمودند. رویکرد سنتی، رجوع به دادگاه‌های انگلیس و نیویورک برای حل و فصل منازعات بانکی، به تدریج در حال کم رنگ شدن بوده و داوری جایگزین آن شده است. هر دو رویکرد سنتی و صنعتی به خاطر جهانی شدن بانکداری و معاملات مالی و افزایش بازارهای نو ظهور به طور عمده در آسیای جنوبی و آمریکا لاتین، شروع به تغییر نموده‌اند. (Davison , ۲۰۱۴: ۳۳۷) علاوه بر اهمیت و مزایای داوری در قراردادهای بین‌المللی بایستی توجه نمود که، پیشرفت تجارت الکترونیک فرصت‌های زیادی را برای هر کشوری که مایل به استفاده از مزایای آن است، فراهم می‌کند. اگر چه تجارت الکترونیک فرصت‌های زیادی را برای کشورها باز می‌کند، از این رو، نیاز به ایجاد چارچوب قانونی برای محافظت از قراردادهای تجارت الکترونیکی، می‌باشد (Muhammad and other, ۲۰۱۶, ۲-۵) از سوی دیگر بایستی توجه نمود که به شرکت‌ها و بانک‌ها اجازه داده شود اختیار قوانین قابل تعمیم به فعالیت‌های خود و هم اختیار حوزه قضائی که بتوانند اختلافات ناشی از فعالیت‌های خود را در آن حل و فصل کنند داده شود (Bussey, ۲۰۱۸: ۲-۱).

تحولات جدید در استفاده از داوری در بانکداری بین‌المللی

بانکداران به طور سنتی برای حل و فصل دعاوی در قراردادهایشان طرفدار دادخواهی بوده و تمایل چندانی به بررسی گزینه‌های دیگر از خود نشان نداده‌اند. (Berger, ۲۰۰۹: ۵۴) در گذشته، شواهد اندکی دال بر بکارگیری داوری و توسل به راه‌حل‌های جایگزین برای حل و فصل مناقشات برای دعاوی بانکی و مالی در سطح جهان وجود داشت. اما امروزه و بعد از بحران مالی سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ که بانک‌ها خود را درگیر دعاوی با وام‌گیرندگان قاصر عمدتاً در خارج از اتحادیه اروپا دیدند، عدم تمایل آن‌ها به استفاده از احکام داوری بتدریج رو به کاهش نهاد. در این مرحله، بعضی از بانک‌های جهانی و موسسات عمده مالی به تدریج قابلیت اجرا (لازم الاجرائی بودن) جهانی احکام داوری را در مقابل تصمیمات دادگاه‌های محلی مورد توجه قرار دادند. (Inka Hanfeld, ۲۰۱۳, ۹۱۷)

در عصر جهانی شدن، معاملات تجاری تنها محدود به بازارهای ملی و بومی نمی‌شوند. رژیم ساختاری فعالیت‌های بانکی دچار تغییر شده است در نتیجه جهانی شدن خدمات بانکی و مالی، در کنار ظهور بانک‌های چند ملیتی، صنعت بانکداری مجبور به بررسی مجدد اتکای خود به یک سیستم قضایی و دادگاه‌های آن شده است. بعلاوه، تغییرات صورت گرفته در ماهیت فعالیت‌های بانکی بین‌المللی و رشد روز افزون راحتی و شهرتی که داوری داشته منجر به پذیرش گسترده داوری شده است. در معاملات تجاری بین‌المللی، به روشنی می‌توان دید که بیش از یک صلاحیت قضایی دخیل می‌باشد. همگرایی انتخاب رویه قضایی هنگامی که مکانیزم حل و فصل دعاوی مطرح می‌شود، می‌تواند مشکل ساز شود. در بعضی موارد، از قبل پیمان یا کنوانسیون‌هایی برای کمک به انجام روان معاملات وجود دارد. برای نمونه، هنگامی که دو طرف بین‌المللی دعوی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا هستند، سیاست‌هایی برای تایید و اجرای احکام صادره از سوی دادگاه‌های داخل کشورهای عضو وجود دارد. با توجه به حجم زیاد معاملات بانکی در سطح جهان که این روزها صورت می‌گیرند، و استفاده از قراردادهای بین‌المللی، استفاده از داوری بین‌المللی به عنوان یک مکانیزم خصوصی حل اختلاف نبایستی برای بانک‌ها مساله غریبی به نظر آید. دانشگاه کویین مری و مدرسه داوری بین‌المللی و پرایس واتر‌هاوس کوپر در سال ۲۰۰۶ و ۲۰۱۳ اقدام به برگزاری دو نظر سنجی نمودند. هر دو نظر سنجی به منظور ارزیابی محبوبیت داوری بین‌المللی در دنیای شرکت‌های بزرگ صورت گرفتند.

(First survey conducted, in ۲۰۰۶)

اولین نظر سنجی که در سال ۲۰۰۶ انجام شد نشان داد که ۷۳ درصد پاسخ دهندگان داوری را به عنوان ابزاری برای حل و فصل دعاوی فرا مرزی خودشان می‌پسندند. دلیل اصلی برای این تمایل مربوط به مزایایی است که فرآیند داوری بین‌المللی در بر دارد. قابلیت انعطاف، لازم الاجرا بودن احکام و حریم خصوصی، مزایای اصلی بودند که اکثر طرف‌های شرکت‌های بزرگ برای این گزینه ذکر نمودند. از سوی دیگر، هزینه و زمان مربوط به رسیدگی و همچنین احتمال دخالت دادگاه در روند رسیدگی داوری و احتمال دخالت اشخاص ثالث در فرآیند داوری به عنوان معایب اصلی آن ذکر شدند.^۱ این نظر سنجی همچنین نشان داد که اکثر شرکت‌های بزرگ داوری توسط مراجع رسمی را به ارجاع یک موضوع خاص به داوری ترجیح می‌دهند. معروف‌ترین

۱. PwC/QMUL ۲۰۰۶ survey (n ۵۶۶) ۱۲ and ۱۳.

موسسات که پاسخ دهندگان به ترتیب اهمیت از آن‌ها نام بردند عبارت بودند از: اتاق بازرگانی بین‌المللی^۲، دادگاه بین‌المللی داوری لندن^۳.

و انجمن داوری آمریکا^۱ و مرکز بین‌المللی حل دعاوی^۲ دلایل ذکر شده برای این رتبه بندی عبارت بودند از شهرت، آشنایی با روند رسیدگی، هزینه و دستمزد و سهولت و راحتی فرآیند. این نظر سنجی همچنین به بررسی نظر شرکت‌های بزرگ درباره هزینه‌های داوری پرداخت. مشخص شد که علیرغم آن که هزینه‌های داوری بین‌المللی به اندازه دادخواهی می‌باشد در موارد پیچیده‌تر، داوری نتیجه بهتری^۴ برای ارزش پول صرف شده^۵ به همراه دارد.

نظر سنجی انجام شده در سال ۲۰۱۳ که از ۱۰۳ وکلای مشاور شرکت‌های دخیل در بخش‌های مالی، ساخت و ساز و انرژی صورت گرفت نشان داد که هر چند داوری بین‌المللی مطلوب‌ترین شکل حل دعاوی در این بخش‌ها می‌باشد، در بخش مالی از کمترین میزان مطلوبیت برخوردار می‌باشد. (SurvPwC/QMUL ۲۰۰۶ survey). For more information see School of international (n ۵۶۶). این نتایج دلالت بر این مساله دارند که اکثر وکلای مشاور وطنی در بخش خدمات مالی هنوز دادخواهی دادگاه‌ها را ترجیح می‌دهند علیرغم این واقعیت که آن‌ها معتقدند داوری برای این بخش صنعت گزینه مناسبی است. اجماع کلی آن بود که آن‌ها از داوری تنها در صورتی که تشخیص دهند یک نفع واقعی در انجام آن است، استفاده خواهند نمود. (PwC/QMUL ۲۰۱۳ Survey (n ۵۶۶))

تحقیق همچنین نشان داد که داوری بین‌المللی هنوز یک راه‌حل معروف برای تجارت می‌باشد هر چند که هزینه داوری یک مساله عمده می‌باشد. این ممکن است اینگونه تعبیر شود که این گفته با نتایج نظر سنجی ۲۰۰۶ که شرکت‌های بزرگ بیان داشتند هزینه داوری بین‌المللی در پرونده‌های (موارد) پیچیده^۶ ارزش بهتری برای هزینه‌های صورت گرفته^۷ ارایه می‌کند، در تناقض می‌باشد.

بی‌راه نخواهد بود اگر بگوییم داوری روندی است که برای حل و فصل دعاوی در چندین بخش مختلف دنبال شده است و استفاده از آن در بخش مالی و صنعت بانکداری هر روز گسترده‌تر می‌شود. این نظر سنجی همچنین از شرکت کنندگان این

---

۲. International Chamber of Commerce (ICC)

۳. London Court of International Arbitration (LCIA)

۱. American Arbitration Association (AAA)

۴. International Center for Dispute Resolution (ICDR)

۱۲۸ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

سوال را پرسید که آیا بحران مالی ۲۰۰۸ بر انتخاب آن‌ها از فرآیند حل دعاوی تاثیر گذاشته و مصاحبه شوندگان ادعا نمودند که استفاده آن‌ها از میانجیگری بعد از این بحران افزایش یافته است.

یکی از یافته‌های تعجب‌آور نظر سنجی ۲۰۱۳ آن بود که نیمی از پاسخ دهندگان اعلام نمودند که بحران مالی ۲۰۰۸ منجر به افزایش دعاوی بین‌المللی نشده است. این ادعا در تناقض با آمار منتشره از سوی موسسات داوری عمده قرار دارد که مدعی یک افزایش قابل ملاحظه در تعداد موارد ارجاع مخصوصا در سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۹ هستند. بعلاوه، بر طبق یک گزارش دیگر، که توسط دادگاه داوری بین‌المللی لندن منتشر شده، تعداد دعاوی مرتبط با قراردادهای مالی ارجاعی به آن در طی سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ افزایش داشته است. در سال ۲۰۱۱، ۱۷٫۵ درصد از تمام پرونده‌های ارجاعی مربوط به دعاوی مالی بوده در حالیکه این رقم در سال قبل از آن ۱۱٫۵ درصد بوده است. (Michael Borwn and Claire Morel de Westgaver, ۲۰۱۲)

در بخش فایننس و همچنین بخش بانکی، حرکت قابل توجهی به سمت پذیرش کلی داوری دیده می‌شود. بنا به گفته بعضی از دست اندرکاران قدیمی این حوزه، توافق داوری انجمن بین‌المللی مبادله و مشتقات ۲۰۱۳ دلیل آشکاری از توجه روز افزون در استفاده محتمل از داوری در بازار مالی می‌باشد.

داوری یک طرفه در شیوه‌های بانکداری

تردیدی وجود ندارد که دو روش عمده حل دعاوی در مناقشات بین‌المللی در حال حاضر دادخواهی و داوری می‌باشند. بسته به ماهیت هر دعوی، یکی از این دو روش با توجه به شرایط مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر یک از این دو روش دارای معایب و مزایای خاص خود هستند. برای مثال، دادخواهی می‌تواند منجر به صدور حکم اختصاری (حکم رد دعوی بدون رسیدگی در ماهیت) و همچنین حکم غیابی شود در حالی که داوری می‌تواند منتهی به صدور حکمی مورد پذیرش گسترده و با قابلیت اجرای جهانی گردد.^۱ لازم به ذکر است که انتخاب هر یک از این مکانیزم‌ها می‌بایست

---

۱. Brown and de Westgaver (n ۵۷۲). It must be added that the issue of arbitral awards and their enforcement may be challenging in some jurisdictions even though those jurisdictions are New York convention signatories. Good examples are Russia and Sudi Arabia where local

مبتنی بر توافق هر دو طرف باشد و به عبارت دیگر انتخاب می‌بایست بر رضایت دوسویه همه طرف‌های درگیر باشد.

(۳: ۲۰۱۴ Zhwng Sophia) تفاوت آشکار بین این دو مکانیزم در این است که داوری یک هیات منصفه خصوصی ارایه می‌دهد که مستقل از کشورها بوده و به عنوان یک گزینه در مقابل روند دادخواهی عمل می‌کند. هیچ کشوری نباید با مجبور ساختن طرفین قرارداد برای حل و فصل دعاوی شان فقط از طریق دادگاه‌ها، مانع آن‌ها در توسل به این راه‌حل شود (۳: ۲۰۱۴ Zhwng Sophia)

در چند سال گذشته، روند ترکیب این دو مکانیزم برای تحقق بهترین حالت هر دو مکانیزم بوجود آمده است. بندهای مربوط به شرط خیار داوری یک طرفه یا شرط خیار یک جانبه چنین مکانیزمی را در اختیار می‌گذارند. بند داوری یک جانبه یک بند حل و فصل دعاوی است که جا را برای داوری باز می‌گذارد اما به طرف دیگر نیز گزینه ارجاع دعوی به دادخواهی در صورت تمایل را می‌دهد. با این حال، شرط خیار همیشه یک طرفه نبوده و می‌تواند اختیار توسل به داوری یا دادخواهی را برای هر یک از طرفین در نظر بگیرند.

بعلاوه، سیستم‌هایی قضایی که اعتبار این گونه بندها را رد نموده‌اند استدلال می‌کنند که این بندها نامشخص هستند سیستم‌های قضایی مختلف دیدگاه‌های متفاوتی در مورد اعتبار شروط خیار دارند. در انگلستان، در سال ۱۹۸۳ تصمیم بر آن شد که یک بند دادخواهی با شرط داوری بردن یک بند معتبر محسوب می‌شود. این تصمیم در پرونده ۱۹۸۴ بانک کانتینتال ان ای در برابر آکاکس اس ای مورد تایید قرار گرفت که در این پرونده دادگاه قضات فرجام اعتبار توافق قضایی یک طرفه را زیر سوال نبردند. در یک مورد دیگر که یک بند داوری در کنار بند دادخواهی وجود داشت، دادگاه اعتبار این بند را به رسمیت شناخت.^۱

تمام موارد فوق نشان می‌دهد که در انگلستان تمایل به سمت معتبر و لازم الاجرا دانستن این شروط است. با این وجود، در کشور در سوئد به عنوان یک نظر کلی چنین بندهایی معتبر هستند اما این اعتبار منوط به این است که طرفی که دارای نفوذ بیشتری

---

courts tend to challenge the enforcement of foreign arbitration awards. For more information see

Chapter Three, ۳,۱,۵ 'Global Enforceability of arbitration awards

۱. Law Debenture Trust Corp Plc v Elektrim Finance BV [۲۰۰۵] ۱ All ER (cOMM) ۴۷۶

۱۳۰ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

می‌باشد ان را در قرارداد ننگ‌جانده باشد که در ان صورت این بند (شرط) بی اعتبار خواهد بود.

در یک مورد دیگر در این زمینه، دادگاه تجاری لندن اعتبار شروط خیار یک طرفه را تایید نمود. در مورد پرونده شرکت تری شیپینگ در مقابل شرکت هربال شیپینگ، دعوی بین یک قرارداد اجاره کشتی تجاری و مالک کشتی بود. بند قرارداد اینگونه بود: دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی به هرگونه دعوایی که ممکن است از این قرارداد و یا در ارتباط با ان بروز کند را دارند اما مالک می‌تواند هر گونه دعوی حاصله را به داوری نیز ارجاع دهد. (۱۰۲-۱۰۱: ۲۰۰۵, Hew R Dundas) همانطور که قاضی پرونده هم اشاره کرد، این شرط به خاطر اختیار طرح شکایت از طرف مقابل هم در دادگاه‌های انگلستان و هم دادگاه‌های داوری، به مالک کشتی "حق بهتر و بیشتری" داده بود. با این حال، علیرغم آن که این بند به نفع یک طرف دعوی تنظیم شده بود، دادگاه باز هم این بند را معتبر شمرد.

به طور کلی، دادگاه‌های انگلستان از این نظریه طرفداری می‌کنند که یک طرف حق دارد تا به صورت قانونی شکایت کند یا از او طرح شکایت شود، آن‌ها همچنین اعتبار شروط داوری یا بندهای رسیدگی صلاحیت انحصاری را به رسمیت می‌شناسند حتی اگر فرآیند اجرا نمودن این بندها ممکن است تعهدات و حقوق مذکور را با محدودیت مواجه سازد. در نتیجه، دادگاه‌های انگلستان تمایلی به صدور قرار منع تعقیب ندارند چرا که می‌خواهند استقلال و آزادی طرفین را در قراردادها حفظ نمایند. گفته شده که بندهای صلاحیت یک بیان اصلی از اختیار طرف‌های قرارداد در حقوق خصوصی بین‌المللی بوده و تا مادامی که هیچ دلیل قوی دال بر اجبار، خطا، حجر یا هرگونه عامل اساسی نقض کننده در تنظیم قرارداد وجود نداشته باشد، می‌بایست آن را معتبر و لازم الاجرا قلمداد نمود و همین رویکرد را نیز باید نسبت به شروط یک جانبه مد نظر قرار داد.

مراکز داوری تجاری بین‌المللی و نقش آنان در فعالیت تجاری

متعاملینی که مایلند دعاوی مرتبط با فایننس یا بانکی را به داوری ارجاع دهند می‌بایست یک موسسه داوری مناسب را انتخاب نمایند. انتخاب یک مجموعه داوری مناسب از اهمیت بالایی برخوردار است. اما بایستی به مراکز زیر توجه اساسی داشته باشند.

الف- هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی فایننس

جدیدترین تحول در داوری بین‌المللی آغاز به کار هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی^۱ در ۱۶ ژانویه ۲۰۱۲ در شهر لاهه کشور هلند می‌باشد. هدف این مرکز ارایه یک حل و فصل دعوی قابل قبول و روان برای دعاوی پیچیده بانکی و مالی بین‌المللی است. هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی تنها موسسه داوری است که به طور تخصصی به دعاوی مالی و بانکی پرداخته و هیچگونه دعاوی دیگری را نمی‌پذیرد. هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی را می‌توان یک موسسه داوری منحصر بفرد دانست که به موضوعات مرتبط با مسایل مالی و بانکی می‌پردازد.^۲

این مرکز مجموعه قوانینی دارد به نام قوانین میانجیگری و داوری هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی که در هنگام ارجاع دعاوی به آن مورد استفاده قرار می‌گیرند. قوانین هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی مبتنی بر قوانین کمیسیون تجارت بین‌المللی سازمان ملل^۳، قوانین داوری بوده و در واقع نسخه تعدیل شده Panel of Recognized International Market Experts in Finance ۲۰۱۶: (۹۱۷)، قوانین این کمیسیون می‌باشند. این تغییرات و اصلاحات در جهت همسویی با الزامات دعاوی مالی تدوین شده‌اند.

هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی فهرستی از کارشناسان بسیار خبره بانکی و مالی که همگی در حل دعاوی حرفه‌ای هستند در اختیار دارد بر طبق ماده ۸ و ۹ قوانین هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی، طرفین دعوی می‌بایست داوران خود را از بین اسامی این فهرست که در موسسه در اختیارشان قرار می‌گیرد، انتخاب کنند. تاکید بر استفاده از داوران رسمی هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی در جهت تضمین کارایی فرآیند داوری صورت می‌گیرد. چون که پرونده‌های پیچیده مالی و بانکی مستلزم داشتن یک دانش فنی و عمیق از بازار مالی و روندهای کاری آن می‌باشد،

۱. panel of Recognized International Market Experts (P.R.I.M.E) in Finance

۲. Abby Cohen Smutny and Petr Polasek, 'Arbitral Institutions' in Jeffrey Golden and Carolyn

Lamm (eds), International Financial Disputes (Oxford University Press ۲۰۱۵) ۲۱.

Panel of Recognized International Market Experts in Finance

<[http://www.primefinancedisputes.org/images/pdf/arbitration/%۲۰rules/%۲۰-](http://www.primefinancedisputes.org/images/pdf/arbitration/%۲۰rules/%۲۰-%۲۰prime/%۲۰format/%۲۰-.pdf)

[%۲۰prime/%۲۰format/%۲۰-.pdf](http://www.primefinancedisputes.org/images/pdf/arbitration/%۲۰rules/%۲۰-%۲۰prime/%۲۰format/%۲۰-.pdf)> accessed ۱۵ January ۲۰۱۶. Also see Hanefeld (n

۵۵۱) ۹۱۷.

۳. UNCITRAL

۱۳۲ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی طرفین را ملزم می‌سازد هیات خود را از بین فهرست رسمی داوران‌اش انتخاب نماید.

هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی همچنین به ارایه خدمات میانجیگری می‌پردازد. میانجیگری به عنوان یک روش موثر حل دعاوی، ابزار مناسبی برای دعاوی در خدمات مالی می‌باشد هیاتی از هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی می‌تواند به طرفین دعوی به عنوان میانجی و همچنین داور یا مشاور کمک نماید. (Willis and Wood, ۲۰۱۵: ۸۱)

یکی از مشخصه‌های منحصر بفرد موسسه داوری هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی یک رویه داوری فوری (اضطراری) است. طرف‌هایی که نیازمند یک راه حل سریع می‌باشند می‌توانند با ارایه یک فرم به موسسه درخواست داوری فوری نمایند. بعد از ارایه فرم و دیگر اسناد لازم به موسسه، یک داور فوری در عرض ۷۲ ساعت تعیین می‌شود و آن‌ها می‌بایست در طی ۱۵ روز از ارایه درخواست حکم صادر کنند. این واقعیت که چنین مکانیزمی وجود دارد و می‌تواند راه‌حل فوق سریع ارایه نماید می‌تواند برای طرف‌های دعوی در پرونده‌های مالی و بانکی بسیار سودمند باشد.

سرعت و کارآمدی در داوری بسیار ارزشمند بوده و این مزایا مورد توجه قوانین هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی قرار گرفته‌اند. بخش‌هایی در قوانین این مرکز وجود دارند که یک رویه رسیدگی فوری را تضمین می‌کنند. ماده ۱۷ (۱) داوران را ملزم می‌سازد تا فرآیند رسیدگی را به نحوی انجام دهند که مانع "تاخیر و تحمیل هزینه‌های بی مورد" شده و "یک فرآیند عادلانه و کارآمد" ارایه نماید.

یک مورد نگرانی عمده دیگر برای طرفین مناقشه در پرونده‌های بانکی و مالی محرمانه و غیر علنی نگهداشتن پرونده‌هاست. هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی مکانیزمی ارایه می‌دهد که این مساله را حفظ می‌کند. ماده ۳۴ (۵) قوانین ملزم می‌سازد که حکم داوری نبایستی علنی شود مگر به رضایت همه طرفین و یا الزام قانونی. لازم به یادآوری است که این شرط قوانین هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی در دیگر قوانین اصلی داوری رایج می‌باشد چرا که محرمانه بودن یکی از ویژگی‌های اساسی فرآیند داوری می‌باشد.

در جهت ارتقا و گسترش رویه و رسم در بخش‌های مالی و بانکی و همچنین توسعه رویه‌های بازار، قوانین هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی اجازه می‌دهد که گزیده‌های احکام داوری تا مادامی که در فرمت ناشناس هستند، توزیع گردند. اگر

کسی مایل به بررسی نقش و کارکرد هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی و ارزیابی این موسسه در دعاوی بخش مالی و بانکی باشد، لازم به یادآوری است که این یک مجموعه تازه تاسیس است به عبارت دیگر قضاوت قابل اعتماد تر از نقش این هیات نیازمند گذشت زمان طولانی‌تری می‌باشد.

ب- کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین

هیات کارشناسان رسمی بازار بین‌المللی تنها نمونه استفاده از راه‌حل جایگزین حل دعاوی در مناقشات بانکی / مالی نیست. موسسات داوری دیگری نیز وجود دارند که به ارائه خدمات داوری اختصاصی و ویژه به بخش بانکی و مالی می‌پردازند. کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین^۱ یکی از این موسسات است که دارای قوانین خاصی برای دعاوی مالی - قوانین کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین برای دعاوی مالی بازرگانی - می‌باشد. این قوانین داوری صرفاً به منظور دعاوی ناشی از "معاملات مالی" طراحی شده‌اند. کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین حوزه "معاملات مالی" را به وام، اعتبار بانکی، گواهی سپرده، تضمین و اسناد قابل انتقال^۲ محدود و تعریف نموده است.

تعجبی ندارد که قوانین دعاوی مالی تجاری در بردارنده مفادی است که فرآیند حل اختلاف سریع و فوری را ممکن می‌سازند چرا که زمان در اینگونه دعاوی نقش حیاتی دارد. برای نمونه، ماده ۲۲ یک مهلت دقیق را برای تحویل طرفی‌های دعوا مقرر داشته و بیان می‌دارد که در طی ۴۵ روز بعد از تشکیل دیوان داوری ملزم به صدور حکم می‌باشد. (ساری، ۱۳۹۷: ۱۷۹-۱۸۸)

به گفته بعضی از دست‌اندرکاران پیشرو کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین (فیلیپ وود)، استفاده از بند داوری در قراردادهای مالی و بانکی در کشورهای جنوب آسیا رایج‌تر می‌باشد. کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین در سال ۲۰۰۳ اقدام به ارائه قوانین خود برای حل و فصل دعاوی مالی نمود. از آن تاریخ به بعد، این مرکز تبدیل به مکانی برای کسانی شده که مایلند از مزایای داوری به عنوان راهی جهت حل و فصل دعاوی مربوط به قرارداد بهره ببرند.

ج- مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ

۱۳۴ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

این موسسه در سال ۱۹۸۵ در هنگ کنگ تاسیس شد و یکی از معروف‌ترین موسسات در رسیدگی به پرونده‌های مالی و بانکی می‌باشد. مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ^۱ توسط گروهی از افراد حرفه‌ای پیشرو تاسیس شده و هم‌اینک توسط هیاتی از کارشناسانی از سراسر جهان اداره می‌شود. بر طبق اعلام وب‌سایت مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ، این مرکز خدمات مختلف حل و فصل دعاوی من‌جمله داوری و میانجیگری ارائه می‌دهد و تمامی فعالیت‌های این مرکز زیر نظر دبیر کل، مدیر اجرایی و رییس ثبت انجام می‌گیرد.

در ارتباط با داوری مالی، به دلیل وجود قوانین ویژه‌اش برای فرآیند داوری فوری، طرف‌های قرارداد مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ را به عنوان یکی از مطلوب‌ترین گزینه‌های این بخش قلمداد می‌کنند. مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ همچون دیگر موسسات داوری، دارای قوانینی است که در بردارنده مفادی برای حل و فصل سریع دعاوی می‌باشند. چون زمان نقش مهمی در حل و فصل دعاوی بانکی و مالی ایفا می‌کند، امکان داشتن یک رویه رسیدگی سریع از نظر طرف‌های درگیر در این بخش مطلوب از مطلوبیت برخوردار است. علاوه بر قوانین داوری سریع، مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ همچنین یک امکان مطلوب دیگری نیز برای طرف‌های دعوی در بخش مالی ارائه می‌دهد و آن تنظیم قوانین داوری برای دعاوی اوراق بهادار در مجموعه قوانینی به نام قوانین داوری اوراق بهادار مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ می‌باشد. (ساری، ۱۳۹۷: ۱۸۱-۱۹۰)

ترکیب کامل ویژگی‌های فوق‌بعلاده محل موسسه در یکی از بزرگترین مراکز مالی جهان این مرکز را تبدیل به یک گزینه بسیار معروف برای کسانی که به دنبال خدمات داوری هستند، نموده است.

استفاده روزافزون از شروط داوری که برای داوری مرکز بین‌المللی داوری هنگ کنگ یا کمیسیون بین‌المللی داوری تجاری و اقتصادی چین تنظیم شده‌اند ممکن است دلالت بر این نکته داشته باشد که یک روند رو به رشد در بین طرفین قرارداد در جنوب آسیا برای به داوری گذاشتن دعاوی شان در محاکم محلی‌تر بوجود آمده است.

د- انجمن داوری آمریکا

انجمن داوری آمریکا^۱ یک مرکز بین‌المللی برای حل و فصل دعاوی است. این مرکز در آمریکا مستقر بوده و دفاتری در سراسر این کشور دارد. یکی از موسسات داوری غالب در دنیا بوده و به ارائه خدمات داوری به بخش‌های مختلف منجمه بخش انرژی، مخابرات، سرگرمی و ورزش، مالکیت معنوی و بهداشتی می‌پردازد. حوزه‌های تخصصی در مشتمل بر فایننس تجاری و اوراق بهادار می‌شود. بعلاوه، این انجمن مجموعه قوانین خاصی برای اختلافات مالی تجاری دارد که می‌تواند برای حل و فصل اختلافات بانکی و اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرند.^۲

ه- دادگاه داوری بین‌المللی لندن

دادگاه داوری بین‌المللی لندن^۳ در سال ۱۸۸۳ تاسیس شده و یکی از موسسات داوری بین‌المللی پیشگام محسوب می‌شود. این دادگاه یکی از گزینه‌های غالب برای ارجاعات داوری تجاری بوده و بر طبق گزارشات این دادگاه، اخیراً به خاطر رسیدگی‌هایش در دعاوی مالی و بانکی معروف شده است. این شهرت مدیون لندن که یکی از مراکز مالی پیشرو جهان محسوب می‌شود و همچنین شهرت قانون انگلستان که یک قانون حاکم در قراردادهای مالی و بانکی است، می‌باشد. این دادگاه هم از جایگاه جغرافیای اش و هم قوانین داوری منعطفش سود می‌برد. دادگاه داوری لندن تشکیل سریع یک دیوان داوری را ممکن می‌سازد^۱ و در زمان صرفه‌جویی می‌کند امری که از اهمیت بسزایی برای بانک‌ها و موسسات مالی برخوردار می‌باشد.

و- دادگاه بین‌المللی داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

---

۱. AAA

۲. American Arbitration Association, Commercial Finance <
https://www.adr.org/aaa/faces.aof/commercial/financialservices/commercialfinance?_afWindowId=djkgvsep^_۸۴&_afLoop=۴۰۸۸۲۶۵۹۵۷۶۱۸۵&afWindowMode=۰&_adf.ctrlstate=djkgvsep^_۴> accessed ۱۴ August ۲۰۱۵

۳. LCIA

۱. Article ۹A LCIA Arbitration Rules, <
http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lciaarbitration-rules-۲۰۱۴.aspx#Article/۲۰۹> accessed ۱۲ September ۲۰۱۵

۱۳۶ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

یکی از موسسات پیشرو جهانی در زمینه داوری، دادگاه بین‌المللی داوری^۲ می‌باشد که در پاریس مستقر می‌باشد. هر چند ستاد مرکزی این موسسه در پاریس واقع شده، محاکم داوری را در سراسر جهان بر گزار می‌نماید.

به جهت این که احکام داوری دادگاه بین‌المللی داوری توسط دادگاهی که یک مجموعه مستقل در درون آن محسوب می‌شود مورد بررسی دقیق قرار می‌گیرند و بر روند حل اختلاف مدیریت اما در حل آن‌ها دخالت نمی‌کند از دیگر موسسات داوری متفاوت می‌باشد. هیچ حکمی تا توسط این دادگاه مورد بررسی قرار نگیرد در اختیار طرفین قرار داده نمی‌شود.

یک هیات ویژه در دادگاه بین‌المللی داوری وجود دارد که خدمات راه حل اختلاف جایگزین منجمله داوری دعاوی ناشی از اعتبار اسنادی که به نام^۳ تخصص حل دعاوی اعتبار اسنادی نامیده^۴ می‌شود، ارایه می‌دهد. لازم به ذکر است که این خدمات از قابلیت انعطاف کمتری برخوردار است چون که هیاتی متشکل از ۳ کارشناس منتخب از فهرست پیشنهادی دادگاه بین‌المللی داوری، به اختلافات رسیدگی می‌کنند.^۱

دادگاه بین‌المللی داوری همچنین دارای یک شعبه به نام کمیسیون بانکی است که به طور ویژه به اختلافات تجاری - مالی رسیدگی می‌کند.^۲ دادگاه بین‌المللی داوری چندین دعوای مالی که به ترتیب ۹,۱ درصد در سال ۲۰۱۰، ۱۱ درصد در سال ۲۰۱۱ و ۸ درصد در سال ۲۰۱۲ از کل ارجاعات داوری به آن بوده‌اند را رسیدگی نموده است.

تحلیل حقوقی داوری بین‌المللی در قراردادهای بانکی

سال‌های اخیر شاهد یک نقطه عطف در دیدگاه‌های مربوط به استفاده از داوری و میانجیگری در دعاوی بانکی و مالی بوده است. دلایل این تغییر موضع از جهانی شدن

---

۲. ICC

۳. DOCDEX

۴. For more see [International Chamber of Commerce] <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/docdex/>> accessed ۱۲ January ۲۰۱۶

۱. Introduction to ICC, <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/docdex/>> accessed to ۳۰ August ۲۰۱۵.

۲. ICC Banking Policy Commission, <<http://www.iccwbo.org/about-icc/policy-commissions/banking/>>

خدمات بانکی و محصولات مالی گرفته تا عدم اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی به دادخواهی داخلی کشورها متفاوت می‌باشد.

در حوزه بین‌المللی، بانک‌ها به عنوان وام‌دهندگان اصلی چندین نگرانی در هنگامی که مساله شکایت بر علیه وام‌گیرندگان خارجی مطرح می‌شود، دارند. احتمال وصول بدهی‌ها از دارایی‌هایی که در سرزمین‌های بیگانه قرار دارند یکی از نگرانی‌های عمده وام‌دهندگان می‌باشد. بنابر این، شناسایی و اجرای نتیجه حاصله، چه از طریق رای دادگاه باشد یا حکم داوری، از جمله ملاحظات اصلی طرفین می‌باشد.

مساله عمده دیگر هم برای وام‌گیرنده و هم وام‌دهنده، حرفه‌ای بودن و درایت بدنه رسیدگی‌کننده به اختلاف می‌باشد. می‌توان گفت که داوران کارشناس در مقایسه با قضات از دانش فنی و آشنایی بیشتری با رویه‌های بانکی برخوردار هستند. داوران معمولاً از بین کارشناسان شناخته شده منطقه که از اعتبار و شهرت بالایی در آن بخش برخوردار هستند، انتخاب می‌شوند. دانش هیات (شورا) داوران در هنگام رسیدگی به پرونده‌های مالی فنی پیچیده از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود. این می‌تواند وضعیتی باشد که دانش حقوقی وسیع قضات نتواند دعوی را خاتمه دهد و نیاز به یک دانش عمیق از رویه‌های صنعت مالی باشد. (ساری، ۱۳۹۷: ۱۸۸-۱۹۷)

علاوه بر دانش محکمه داوری، بی‌طرفی محکمه مساله مهم دیگری برای طرفین یک قرارداد وام بین‌المللی می‌باشد. تردیدی نیست که یک محکمه داوری مستقل می‌تواند یک دادگاه بی‌طرف‌تری در مقایسه با یک دادگاه ملی باشد. دادگاه‌های ملی (داخلی کشورها) غالباً در دعاوی بین‌المللی مورد قرار می‌گیرند، به عنوان مثال، دادگاه‌های انگلستان یا یک دادگاه ملی در یک سیستم قضایی کمتر شناخته شده. در هر صورت، یک دادگاه ملی، بخشی از سیستم قضایی یک کشور بوده و قضات بخشی از ساختار قضایی آن کشور محسوب می‌شوند.

در پرتو تغییرات جدید نسبت به استفاده از داوری در بخش بانکی و مالی و اشتیاق روز افزون وکلای حقوقی برای مجاب ساختن طرفین قرارداد برای حل و فصل دعاوی شان از طریق داوری بین‌المللی، می‌توان نتیجه گرفت که جامعه بین‌المللی در حرکت به سمت پذیرش جهانی‌تر داوری در بخش بانکی و مالی می‌باشد.

هر چند استفاده از داوری بین‌المللی در سال‌های اخیر رشد داشته است، بانک‌ها و بخش مالی هنوز نسبت به تایید کامل داوری در بعضی موارد چندان تمایلی از خود

۱۳۸ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

نشان نمی‌دهند.^۱ دلیل اصلی برای این رویکرد محافظانه کارتر، وجود مشکلاتی همچون فقدان یک حکم اختصاری و یا / حکم غیابی که ذاتی فرآیند داوری است، می‌باشد. بی‌تردید، بانک‌ها هنوز دادخواهی را بر داوری ترجیح می‌دهند و دلیل اصلی این گرایش ثبات و انسجام سابقه رویه قضایی است که در سیستم قضایی شناخته شده مانند لندن، نیویورک، لوکزامبورگ و سویس وجود دارد.^۱ به نظر می‌رسد که بانک‌ها و دیگر موسسات مالی مایل به انتخاب داوری در نبود شروط صلاحیت وطنی هستند. در مورد شروط یک جانبه، آن‌ها مایلند که کنترل گزینه حل اختلاف را در دست داشته باشند و از شرط داوری در صورتی که آن را گزینه مناسبی دیدند و نه به عنوان شرطی تحمیلی که مجبور به پذیرش آن شده‌اند، استفاده کنند.

گفته می‌شود که آینده شروط یک جانبه ممکن است با چالش روبرو شود چرا که در حال حاضر این پیش فرض وجود دارد که این بندها نشان دهنده قصد و نیت طرفین یک قرارداد برای "تنظیم رابطه‌شان به بهترین حالت (قانونی) همسو با منافع شان" می‌باشد. بنابراین، بعضی از سیستم‌های قضایی به دلیل آن که طرفین از برابری در قرارداد برخوردار نبوده‌اند، در معتبر دانستن این بندها مردد هستند.

به گفته سر رونالد دیویسون، احمقانه خواهد بود اگر این واقعیت را انکار کنیم که روند داوری متضمن معایب و مزایایی است. بهبود دایمی و منظم تکنیک‌های داوری و همچنین شناسایی نقاط ضعف و افت آن ضروری است. داوری بانکی بین‌المللی و داوری مالی بین‌المللی نسبت به بقیه حوزه‌ها نیازمند اصلاح و بهبود بیشتری هستند چرا که آنها بخش‌هایی جدید در دنیای داوری محسوب می‌شوند.

داوری به طور روز افزونی در بخش مالی و بانکی در حال گسترش است. با در نظر گرفتن حجم عظیم کنونی معاملات بانکی در جهان و همچنین استفاده از قراردادهای

---

۱. Maria Karampelis, 'Cross-border Disputes in the Financial Sector: A Trend Towards Arbitration and the Release of the ISDA Arbitration Guide', (Kluwer Arbitration Blog, ۲۴ October ۲۰۱۳) <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۳/۱۰/۲۴/cross-border-disputes-in-the-financialsector-a-trend-towards-arbitration-and-the-release-of-the-isda-arbitration-guide/>> accessed ۸ August ۲۰۱۵

۱. Deyan Draguiv, 'Arbitration vs Litigation in Financial Agreements: A Policy Perspective' (Kluwer Arbitration Blog, ۱۰ September ۲۰۱۵) <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۵/۰۹/۱۰/arbitration-vs-litigation-in-financial-agreements-a-policy-perspective/>> accessed ۱۰ September ۲۰۱۵

بین‌المللی، بانک‌ها هیچ توجیهی برای طرد و نپذیرفتن مکانیزم خصوصی حل اختلاف یعنی داوری بین‌المللی ندارند. یکی از مهمترین ویژگی‌های داوری، قابلیت اجرای جهانی آن در کشورهای امضا کننده می‌باشد. داوری بین‌المللی در نتیجه بکارگیری کنوانسیون نیویورک از قدرت لازم الاجرائی گسترده جهانی سود می‌برد. این مشخصه خاص احکام داوری را "احکام سیار" گویند از این جهت که احکام داوری قابل حمل می‌باشند امری که اجرای آن‌ها را بر علیه داراییها در دیگر کشورها ممکن می‌سازد.

هر چند استفاده از داوری بین‌المللی در چند سال گذشته افزایش داشته است، بانک‌ها و بخش مالی هنوز تمایلی به اتخاذ کامل این روش ندارند. دلیل اصلی برای این رویکرد محافظه‌کارانه‌تر وجود مشکلاتی است که ذاتی فرآیند داوری می‌باشد مانند فقدان حکم اختصاری و یا حکم غیابی. بی تردید، عمدتاً به خاطر ثبات و انسجام قوانین در سیستم‌های قضایی معروف همچون لندن، نیویورک، لوکزامبورگ و سوییس، بانک‌ها هنوز استفاده از دادخواهی را بر داوری ترجیح می‌دهند.

مخالفین ممکن است چنین استدلال نمایند که پذیرش شروط داوری توسط بخش بانکی و مالی تماماً به دلیل ویژگی‌های جذاب داوری نمی‌باشد بلکه به دلیل عدم دسترسی بند قضایی مطلوب‌شان می‌باشد. در واقع، بانک‌ها و موسسات مالی هنوز طرفدار بند دادخواهی به عنوان شکل مرسوم شان برای رسیدگی به دعاوی هستند. با این حال، هر زمان که طرف دیگر بخواهد یک دادگاه متفاوت و یا سیستم قضایی ملی خودش را به عنوان گزینه انتخابی در قرارداد بگنجانند، بانک‌ها رجوع به داوری را مدنظر قرار می‌دهند. به نظر چنین می‌آید که بانک‌ها هنوز حاضر به خداحافظی با مزایای موجود در دادگاه‌های ملی به خاطر مزایایی همچون حکم اختصاری و یا استفاده از سابقه قضایی که در روش‌های دیگر حل اختلاف مثل داوری وجود ندارد، نیستند.

تعداد ارجاعات به دادگاه داوری بین‌المللی لندن در دعاوی مربوط به اسناد مالی استاندارد از ۱۱,۵ درصد کل پرونده‌های گزارش شده این موسسه در سال ۲۰۱۰ به ۱۷ درصد در سال ۲۰۱۱ افزایش یافته است.^۱ می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که داوری مالی و بانکی در حال افزایش می‌باشد. با جهانی شدن روز افزون فعالیت‌های مالی و

---

۱. Michael Brown and Claire Morel de Westgaver 'Banking and Fiance Arbitration on the Rise- A Trend to follow? (Financier Worldwide, April ۲۰۱۳) <<http://www.financeierworldwide.com/banking-and-finance-arbitration-on-the-rise-a-trend-to-follow/#.VaUKK°NUWB>> accessed ۷ June ۲۰۱۵

۱۴۰ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

بانکداری، نیاز به یک محکمه بی طرف برای حل و فصل اختلافات ناشی از این فعالیت‌ها بیشتر و بیشتر هویدا می‌گردد.

هنگامی که تحولات روی داده در زمینه داوری را بررسی می‌کنیم، در کنار افزایش محبوبیت جهانی داوری از یک سو و گسترش تعداد فعالیت‌های بانکی و معاملات مالی از سوی دیگر که متضمن ارقام و موارد مالی زیاد می‌باشد، تردیدی نمی‌ماند که به یک دید جامع‌تر از استفاده از داوری در بخش مالی و بانکی نیاز می‌باشد.

مسلم است که داوری به عنوان یک رویه خصوصی حل اختلاف می‌تواند با منافع عمومی مخصوصاً زمانی که در یک بخش کاملاً منظم و سازمان یافته همچون بانکداری بکار گرفته می‌شود، در تعارض قرار گیرد. در هنگام استفاده از داوری و یا روش‌های جایگزین حل اختلاف، بانک‌ها بایستی نسبت به پیامد تصمیماتشان بر قراردادهای و منافع جامعه آگاهی داشته باشند. به طور کلی، هر چند داوری و روش‌های جایگزین حل اختلاف مسأله‌ای نسبتاً جدید در حوزه بانکی می‌باشند، این روش‌ها دارای پتانسیل لازم برای تبدیل شدن به یک روش حل اختلاف عمده، مشروط به آن که دیدگاه‌های اجتماعی مربوط به آن تغییر کنند، هستند.

بعلاوه، نحوه به کار بستن و استفاده از داوری در دعاوی مالی و بانکی بین‌المللی برای آن که کارایی‌اش افزایش یابد، نیازمند هماهنگ‌سازی می‌باشد. ظاهراً هیچ کشور که بتواند به عنوان یک کشور نمونه و الگو برای بکارگیری (تایید) داوری بین‌المللی در بخش بانکی و مالی عمل نماید، وجود ندارد. یک راه بالابردن و ارتقا داوری بین‌المللی در امور مالی تسهیل نمودن داوری دعاوی مالی و بانکی از طریق ارائه قوانین خاص داوری که به طور ویژه برای اختلافات این بخش طراحی شده‌اند، می‌باشد. یکی از موسسات داوری که اقدامات تسهیل‌کننده برای استفاده از داوری در صنعت بانکداری صورت داده اتاق بازرگانی بین‌المللی^۱ است که دارای زیر مجموعه‌ای به نام کمیسیون بانکی اتاق بازرگانی بین‌المللی است که به طور تخصصی به دعاوی مرتبط با تجارت و فایننس می‌پردازد.^۲

شاید، برای این که ناتوانی داوری بین‌المللی را در بخش بانکی حل نمود، نیاز به تدوین قوانین غیر الزام‌آور فعلی در داوری بین‌المللی طوری که اقدامات قوی‌تر و

۱. ICC

۲. ICC Banking Policy Commission, <<http://www.iccwbo.org/policy-commissions/banking/>> accessed ۲ January ۲۰۱۶

تشویش بیشتری برای داوری بین‌المللی در این بخش شود، باشد. همچنین فقدان احکام اختصاری و سابقه قضایی در داوری که به عنوان معایب عمده آن محسوب می‌شوند را می‌توان با اختصاص دادن اختیارات بیشتر به داوران برای صدور احکام اختصاری و ارایه مکانیزم‌های خاص برای ثبت احکام داوری و در دسترس قرار دادن آن‌ها به داوران حل نمود و به این طریق یک سابقه قضایی در داوری مشابه آنچه در دادگاه‌های ملی وجود دارد، ایجاد نمود.

در پرتو این مزایا و معایب، و دیگر عوامل، می‌توان چنین گفت که هیچ مکانیزم حل اختلافی که کامل و بدون عیب باشد وجود ندارد. داوری بین‌المللی کارآمدی خود را در معاملات تجاری بین‌المللی ثابت نموده و تبدیل به روشی پیش رو در حل اختلافات شده است. شاید بتوان اینگونه نتیجه‌گیری نمود که چون قراردادهای بانکی و مالی نیز به نوعی قرارداد تجاری محسوب می‌شوند، داوری بین‌المللی در واقع مناسبترین مکانیزم حل اختلاف برای موارد ناشی از معاملات بین کشورها می‌باشد.

با این حال، وجود چارچوب‌های تنظیم‌کننده در بخش فایننس و بانکی و دخالت دولت‌ها در این بخش می‌تواند گزینه طرفین قرارداد برای استفاده از بند حل اختلاف مورد نظرشان را با محدودیت مواجه ساخته و در نتیجه قابلیت به کارگیری داوری در دعاوی مالی و بانکی را با مشکل مواجه سازد. هر چند معاملات اوراق بهادار و دیگر معاملات مالی موضوع قانون قراردادها هستند، محدودیت‌هایی بر اینگونه معاملات در نتیجه رژیم مقررات مالی و اوراق بهادار اعمال شده است. به طور مثال، تنظیم کنندگان ممکن است دعاوی مالی و بانکی خاصی را از داوری معاف دانسته و دعاوی خاصی را در این بخش غیر قابل ارجاع به داوری قلمداد نمایند. با توجه به حساسیت بازارهای مالی و این واقعیت که سرمایه‌گذاران آسیب‌پذیر در کنار سرمایه‌گذاران قوی در این بازار فعال هستند، این محدودیت‌ها به منظور حفاظت از منافع مشتریان و یا منافع عمومی به طور کلی در بخش معاملات مالی اتخاذ شده‌اند. در وضعیت‌های دیگر، که نیازی به حمایت از مشتری و معاملات مورد نظر در بانک‌ها، موسسات مالی، شرکت‌های بزرگ و طرف‌های قدرتمند دیگر مربوطه نمی‌باشد، دولت‌ها و تنظیم‌کنندگان می‌توانند این مقررات را به گونه‌ای تغییر دهند که دورنمای اختیار بیشتری را در دسترس قرار داده و قدرت طرفین قرارداد را برای گنجاندن روش حل اختلاف مطلوب خود در قرارداد مورد نظر افزایش دهد. این مساله می‌تواند منجر به رقابت نظارتی شود امری که مفید بوده و به توسعه بیشتر روش‌های داوری کمک

۱۴۲ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

خواهد نمود. یک رقابت نظارتی بین تنظیم‌کنندگان می‌تواند باعث ارتقا بعد چند ملیتی مساله قابلیت داوری دعاوی بانکی و مالی شده و منجر به فرموله کردن قوانین غیر الزام‌آوری شود که مشوق داوری در این بخش می‌باشند.

شاید تاکید بر ماهیت قراردادی معاملات در این بخش و همچنین دیگر بخش‌های بازرگانی موجب تقویت این فکر شود که داوری محصول و زایده اختیار طرف‌های قرارداد بوده و دولت‌ها نایستی تا مادامی که متعاملین در گنجانیدن بند داوری در قرارداد اصلی‌شان رضایت داشته‌اند، آن را کنترل نمایند. (Loukas. Mistelis, ۲۰۰۹: ۷) قابلیت داوری دعاوی در بخش بانکی و دیگر موسسات مالی مساله‌ای است که دست‌اندرکاران این رشته و دانشگاهیان به آن نپرداخته‌اند و ضروری است که این مساله که آیا دعاوی مالی و بانکی را می‌توان به داوری ارجاع داد یا نه، روشن‌سازی شود. در نبود قوانینی که مانع بکارگیری داوری در اینگونه اختلافات می‌شوند، فرض بر این است که هیچ محدودیت یا منع قانونی از ارجاع موضوع اختلاف به داوری در صورت اتخاذ اقدامات مورد نیاز فرآیند داوری وجود ندارد.

در مورد سرمایه‌گذاری خارجی و حمایت از بانک‌ها و وام‌دهندگان به صورت سرمایه‌گذار، کشورها می‌توانند با ارایه یک محیط مناسب داوری برای همه نوع سرمایه‌گذار منجمله بانک‌ها و موسسات مالی، به جذب آنها پرداخته و به این طریق امنیت و اطمینان لازم را برای وام‌دهندگان که می‌خواهند در آن کشورها سرمایه‌گذاری کنند، فراهم نمایند.

حال زمان آن رسیده که گفتمان سنتی عدم تمایل بانک‌ها به توسل در داوری را پشت سر گذاشته و از روند جدید در بخش‌های بانکی و مالی در حرکت به سوی استفاده وسیع‌تر از داوری بین‌المللی استقبال نماییم. با این حال، لازم به یادآوری است که طرفین قرارداد در بخش مالی و بانکی دارای پیشینه متفاوت بوده و هر چند تعدادی از آنها ممکن است وام‌دهندگان پیشرو و یا سرمایه‌گذاران قدرتمندی محسوب شوند، تعدادی نیز ممکن است مشتریان آسیب‌پذیری باشند. بنابراین، می‌بایست قوانین و مقررات متفاوتی برای قراردادهای مختلف در نظر گرفته شود. اتخاذ یک رویکرد لیبرال و اجازه دادن به طرفین قرارداد برای تصمیم‌گیری نسبت به انتخاب گزینه مورد نظر برای فرآیند حل اختلاف تنها زمانی مناسب و کارآمد است که طرفین از قدرت چانه‌زنی برابر برخوردار بوده و هیچکدام گزینه مورد نظرش را بر دیگری تحمیل نکرده باشد. در مورد قراردادهای مصرفی، و در مواردی که به طور کلی یکی از طرفین در

موقعیت ضعیف‌تری قرار دارد، دولت‌ها می‌توانند چارچوب‌های نظارتی که تضمین‌کننده حمایت از مصرف‌کنندگان بوده و منجر به عدالت بهتر می‌شود را تعیین و اعلام نمایند.

نتیجه‌گیری

با بررسی این مقاله در قالب تطبیق و کاربرد مسایل داوری در حل اختلافات بانکی بین‌المللی (با تاکید بر مراکز داوری تجاری بین‌المللی) می‌توان نتایج زیر را برشمرد **اولاً؛** توجه به داوری در حل اختلافات بانکی امروزه به عنوان یک هدف مهم، مورد توجه کشورها و بانک‌ها قرار گرفته است. چنان‌چه به توسعه این دستاورد بشری توجه نکنیم چه بسا فرصت‌ها را به تهدیدها تبدیل کنیم و این عدم هماهنگی و پیشرفت، ما را در انزوای حقوقی قرار خواهد داد **ثانیاً؛** امروزه با توجه به پیچیدگی تجارت و ضرورت حل و فصل اختلافات مالی، و لزوم تسریع رسیدگی و حل و فصل دعوا شیوه موثری مورد نیاز است که این همان حل و فصل اختلاف به روش داوری و روش‌های دیگر که مکمل آن هستند می‌باشد از این رو داوری روشی است کارآمد که در عین حال آرا و احکام آن ضمانت اجرایی در حقوق بین‌الملل دارد **ثالثاً؛** داوری به دلیل سرعت روند رسیدگی، کم هزینه بودن و توافقی بودن نسبت به رسیدگی قضایی راه‌حل مناسب‌تری است این مسئله سبب شده است تا بانک‌ها در حل اختلافات بین‌المللی خود به این موضوع متوسل شوند، **رابعاً؛** در مقایسه میان روش سنتی سیستم قضایی و روش حل و فصل اختلافات براساس داوری می‌توان بیان داشت که اسلوب داوری بین‌المللی به دلایلی از جمله: نزدیکتر بودن به اهداف تجاری خود از نظر حقوقی؛ خود فرمان، خود سامان، و خود بسنده بودن این روش؛ دارای تشریفات و هزینه کمتر، سریعتر بودن و نداشتن مشکلات تعیین مرجع صالح برتری بیشتری دارد و **خامساً؛** همزمان با گسترش تجارت الکترونیک و پیشرفت جامعه جهانی بانک‌ها از روش سنتی قضایی، فاصله گرفته و به حل و فصل اختلافات براساس داوری بیشتر نزدیک می‌شوند به گونه‌ای که می‌توان بیان داشت؛ امروزه، بانک‌ها در مناطق مختلف جهان به نحوی از ارجاع اختلافات خود به داوری استقبال نموده و در قراردادهای خود

۱۴۴ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

با مشتریان، از روش داوری استفاده می‌نمایند و برای حل و فصل اختلافات اقدام به درج شرط داوری می‌کنند و در نهایت می‌توان بیان داشت که در مقایسه میان دو روش سیستم قضایی و داوری بین‌المللی؛ داوری بین‌المللی کارآمدی خود را در معاملات تجاری بین‌المللی ثابت نموده و تبدیل به روشی پیش رو در حل اختلافات شده است؛ چرا که قراردادهای بانکی و مالی به نوعی قرارداد تجاری محسوب می‌شوند، که داوری بین‌المللی در واقع مناسبترین مکانیزم حل اختلاف برای موارد ناشی از معاملات بین کشورها در مقایسه با سیستم قضایی سنتی می‌باشد.

منابع

- نصیری، مرتضی، (۱۳۹۵)، تعارض قوانین در تجارت بین‌المللی، چاپ اول، تهران: انتشارات جنگل.
- شمس، عبدالله، (۱۳۸۱) آیین دادرسی مدنی، چاپ دوم، تهران: نشر میزان، جلد اول.
- ساری، افسانه، (۱۳۹۷) حل اختلافات بانک و بیمه از طریق داوری تجاری بین‌الملل، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات متحده عربی.

منابع لاتین

- Muhammad Nuruddeen, Dr. Yuhanif binti Yusof, and Dr. Nor Anita binti Abdulla, LEGAL FRAMEWORK FOR E-COMMERCE TRANSACTIONS AND CONSUMER PROTECTION: A COMPARATIVE STUDY, See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/۳۱۵۷۳۰۴۱۸>, ۲۰۱۶.
- Bussey, Ed , “How To Prepare Your Products And Brand For Conversational Commerce”, Venture Beat, Available At: <https://venturebeat.com/۲۰۱۸/۰۳/۰۶/How-To-Prepare-Your-Products-And-Brand-For-Conversational-Commerce/>, ۲۰۱۸.
- Sir Ronald Davison “arbitration-its future- its purposes-in Julio Cesar Betancourt and Jason a crook (eds) ADR, arbitration, AND mediation, a collection of essays (Author House ۲۰۱۴) ۳۳۷.
- Charles Hewetson and Nicjolas Elliot, Banking Litigation (first published ۱۹۹۹, ThomsonReuters, ۲۰۱۱) ۶۵.
- Kalus Peter Berger, The Aftermath of the Financial Crisis: Why Arbitration Makes Sense for banks and Financial Institutions? [۲۰۰۹] ۳(۱) LFM ۵۴.
- Inka Hanfeld, ‘Arbitration in Banking and Finance’ (۲۰۱۳) NYU Journal of Law and Business ۹۱۷
- First survey conducted, in ۲۰۰۶, was ‘International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices ۲۰۰۶’ (PwC/QMUL ۲۰۰۶ Survey) and second survey, conducted in ۲۰۱۳, was Corporate Choices in International Arbitration, Industry Practice’. Both Surveys were conducted PwC/QMUL ۲۰۰۶ survey (n ۵۶۶) ۱۲ and ۱۳.
- SurvPwC/QMUL ۲۰۰۶ survey (n ۵۶۶). For more information see School of international School of Arbitration <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/۲۰۱۳/index.html>> accessed ۱۴ January ۲۰۱۶. PwC/QMUL ۲۰۱۳ Survey (n ۵۶۶).

۱۴۶ تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۸

- Michael Borwn and Claire Morel de Westgaver,, 'Banking and Finance Arbitration on the Rise - A Trend to Follow?' (Financier Worldwide, April ۲۰۱۳)

<<http://www.financeierworldwide.com/banking-and=finance-arbitration-on-the-rise-a-trend-tofollow/#.VaUKK°NUWB>> accessed ۷ June ۲۰۱۵.

- Brown and de Westgaver (n ۵۷۲). It must be added that the issue of arbitral awards and their enforcement may be challenging in some jurisdictions even though those jurisdictions are New York convention signatories. Good examples are Russia and Sudi Arabia where local courts tend to challenge the enforcement of foreign arbitration awards. For more information see Chapter Three, ۳,۱,۵ 'Global Enforceability of arbitration awards

- Zhwng Sophia Tang, Jurisdiction and Arbitration Agreements in International Commercial Law (Routledge ۲۰۱۴) ۳.

- Philip Clifford and Oliver Browne, 'Finance Agreements: A practical Approach to options to Arbitrate (۲۰۰۶) ۱(۶) Global Arbitration Review

<http://qqq.lw.com/upload/pubContent/_pdf/pub۱۷۶۲_۱.pdf> accessed ۷ June ۲۰۱۵.

- Richard Fentiman, 'Unilateral Jurisdiction Agreements in Europe' [۲۰۱۳] ۷۲(۱) C L J ۲۴ Judith Gill and James Freeman, 'Practical Issues Specific to Arbitration Containing Financial Products' in Jeffery Golden and Carolyn Lamm (eds), International Financial Disputes (Oxford University Press ۲۰۱۵) ۳۳۳

- Marie Berard and James Dingley (Practical Law, ۱ August ۲۰۱۴) <<http://uk.practicallaw.com/۷-۵۳۵-۳۷۴۳#>> accessed ۱۶ July ۲۰۱۵

- Law Debenture Trust Corp Plc v Elektrim Finance BV [۲۰۰۵] ۱ All ER (cOMM) ۴۷۶

- Hew R Dundas, 'Unilateral Arbitration Agreement' [۲۰۰۵] ۷۱ (I) Arbitration ۱۰۱-۱۰۲

- Abby Cohen Smutny and Petr Polasek, 'Arbitral Institutions' in Jeffrey Golden and Carolyn

Lamm (eds), International Financial Disputes (Oxford University Press ۲۰۱۵) ۲۱. Panel of Recognized International Market Experts in Finance

<<http://www.primefinancedisputes.org/images/pdf/arbitration/۲۰rules/۲۰-۲۰prime/۲۰format/۲۰-.pdf>> accessed ۱۵ January ۲۰۱۶. Also see Hanefeld (n ۵۵۱) ۹۱۷.

- Panel of Recognized International Market Experts in Finance <<http://www.primefinancedisputes.org/images/pdf/arbitration/۲۰rules/۲۰-۲۰prime/۲۰format/۲۰-.pdf>> accessed ۱۵ January ۲۰۱۶. Also see Hanefeld (n ۵۵۱) ۹۱۷.

- Tony Willis and William Wood, 'Alternative Dispute Resolution' in Jeffrey Golden and

Carolyn Lamm (eds), International Financial Disputes (Oxford University Press ۲۰۱۵) ۸۱

- American Arbitration Association, Commercial Finance <https://www.adr.org/aaa/faces.aoe/commercial/financialservices/commercialfinance?_afWindowId=djkgvsep^_^&_afLoop=۴۰۸۸۲۶۵۹۵۷۶۱۸۵&afWindowMode=۰&_adf.ctrlstate=djkgvsep^_> accessed ۱۴ August ۲۰۱۵ Article ۹A LCIA Arbitration Rules, <[http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lciaarbitration-](http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lciaarbitration-rules-۲۰۱۴.aspx#Article/۲۰۹)

on-rules-۲۰۱۴.aspx#Article/۲۰۹> accessed ۱۲ September ۲۰۱۵

-For more see [International Chamber of Commerce] <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/docdex/>> accessed ۱۲ January ۲۰۱۶

- ICC Banking Policy Commission, <<http://www.iccwbo.org/about-icc/policycommissions/banking/>>

- Maria Karamelia, 'Cross-border Disputes in the Financial Sector: A Trend Towards Arbitration and the Release of the ISDA Arbitration Guide', (Kluwer Arbitration Blog, ۲۴ October ۲۰۱۳) <[http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۳/۱۰/۲۴/cross-](http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۳/۱۰/۲۴/cross-border-disputes-in-the-financial-sector-a-trend-towards-arbitration-and-the-release-of-the-isda-arbitration-guide/)

border-disputes-in-the-financial-sector-a-trend-towards-arbitration-and-the-release-of-the-isda-arbitration-guide/

guide/> accessed ۱۵ August ۲۰۱۵

- Deyan Draguiv, 'Arbitration vs Litigation in Financial Agreements: A Policy Perspective' (Kluwer Arbitration Blog, ۱۰ September ۲۰۱۵) <[http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۵/۰۹/۱۰/arbitration-vs-litigation-in-financial-agreements-a-](http://kluwerarbitrationblog.com/blog/۲۰۱۵/۰۹/۱۰/arbitration-vs-litigation-in-financial-agreements-a-policy-perspective/)

policy-perspective/> accessed ۱۵ September ۲۰۱۵

- Michael Brown and Claire Morel de Westgaver 'Banking and Finance Arbitration on the Rise- A Trend to follow? (Financier Worldwide, April ۲۰۱۳) <<http://www.financierworldwide.com/banking-and-finance-arbitration-on-the-rise-a-trend-to-follow/#.VaUKK0NUWB0>> accessed ۷ June ۲۰۱۵

-ICC Banking Policy Commission, <<http://www.iccwbo.org/policy-commissions/banking/>> accessed ۷

January ۲۰۱۶

- Loukas A. Mistelis, 'Is Arbitrability a National or an International Law Issue?' in Loukas A Mistelis and Stevros L Brekoulakis (eds) Arbitrability, International & Comparative Perspectives (Kluwer Law International ۲۰۰۹) ۷